

**ВЫКАРЫСТАННЕ ПРЫНЦЫПУ “ЗАЛАТОЕ СЯЧЭННЕ”
ПРЫ ПАБУДОВЕ АНАЛІТЫКА-ПУБЛІЦЫСТЫЧНАГА ТЭКСТУ
(на прыкладзе матэрыялаў рубрыкі “Сем”
абласной газеты “Магілёўская праўда”)**

Феномен залатога сячэння даўно вядомы чалавецтву. З ім звязаны ўяўленні пра сусветную гармонію на ўзроўні ад мікра- да макракосмасу. Гэтую тайну спрабавалі асэнсаваць яшчэ ў антычнасці (напрыклад, “Асновы” (у лацінізаванай форме – “Элементы”) Эўкліда). Сам жа тэрмін “залатое сячэнне” быў уведзены Леанарда да Вінчы (канец XV – пачатак XVI ст.).

Пад залатым сячэннем (гарманічным дзяленнем) разумеецца «*дзяленне адрэзка на дзве часткі, пры якім меншая частка адносіцца да большай, як большая да ўсяго адрэзка*» [1, с. 510]. Адсюль вынікае, што

залатая прапорцыя – гэта закон прапарцыянальнай сувязі цэлага і састаўных яго частак.

Сёння прынцып залатога сячэння актыўна выкарыстоўваецца ў розных галінах навукі і мастацтва. Напрыклад, у матэматыцы гарманічная прапорцыя разглядаецца ў сувязі з тэорыяй лічбаў Фібаначчы. Прынцып залатога сячэння паспяхова выкарыстоўваўся ў скульптуры і архітэктуры (асабліва антычнай, эпохі Адраджэння), выяўленчым мастацтве (так, Леанарда да Вінчы прымяняў гэты прынцып пры напісанні “Тайнай вячэры” і ў іншых творах), музыцы і інш.

У XX стагоддзі феномен залатога прапорцыі разглядаецца ў такіх відах мастацтва, якія, здавалася б, на першы погляд, не могуць даследавацца сродкамі матэматычнага аналізу, а таксама ў навуках прыродазнаўчага характару (напрыклад, біялогія і заалогія, эканоміка, псіхалогія, геалогія, астраномія і інш.). Аўтары падобных работ суадносяць залатое сячэнне з такімі бінарнымі паняццямі, як “прыгожае” і “пачварнае”, “сіметрычнае” і “асіметрычнае”, “прапарцыянальнае” і “непрапарцыянальнае”. У апошнія гады ў сетцы Internet з’явіўся шэраг публікацый, прысвечаных залатому сячэнню¹.

Адначасова з тым, адзначым, гэты прынцып выкарыстоўваецца і пры стварэнні мастацкіх (у тым ліку журналістскіх) твораў рознай жанравай структуры і стылявой скіраванасці². Асобую ролю гэты прынцып адыгрывае ў творах аналітыка-публіцыстычнага характару, бо сярод іншых іх вызначае шырыню і маштаб ахопу рэчаіснасці, а таксама характар аб’екта адлюстравання. У кантэксце нашага даследавання цікаваць выклікаюць тэксты пастаяннай рубрыкі “Сем” магілёўскай абласной штотыднёвай газеты “Магілёўская праўда”, якую вядзе галоўны рэдактар Аляксандр Тарпачоў.

Аналіз гэтых публікацый на працягу 2006 года дае падставы сцвярджаць наступнае.

Па-першае, прынцып залатога сячэння выкарыстоўваецца на візуальным ўзроўні: тэксты рубрыкі “Сем” заўсёды размяшчаюцца на першай паласе газеты пад “шапкай”. Пры гэтым тэкст структурыруецца на два слупкі, якія суседнічаюць найчасцей з “трохслупковымі” матэрыяламі.

Па-другое, уводзіны да пытання займаюць, як правіла, прыкладна 38 % ад усяго матэрыялу (напрыклад, “В мире животных”, № 28–29, 24 сакавіка 2006 г.; “Никогда не говори “никогда”, № 41–42, 28 красавіка 2006 г.; “Как из бабушки сделать дедушку”, № 55–57, 9 чэрвеня 2006 г. і інш.). Ва ўводзінах вельмі часта ставяцца пытанні, якія, здаецца, маюць адцягнены характар. Тым самым аўтар імкнецца максімальна наблізіць складаную праблему

сацыяльнага характару да банальнага рэцэпцыйнага ўспрыняцця. На мяжы з залатым сячэннем аўтар дае адказ на пастаўленае пытанне, звязваючы яго з асноўнай тэмай (падвядзенне да ідэйнага зместу ўсяго тэкста).

Па-трэцяе, галоўная ідэя часцей фармулюецца на ўзроўні другой лініі залатога сячэння, якая таксама знаходзіцца на 40 % ад фіналу. Гэта адбываецца або праз дакладную фармулёўку, або праз вобразную карціну.

Па-чацвёртае, веданне гармоніі аналітыка-публіцыстычнага тэксту дазваляе вызначыць галоўную думку, не канцэнтруючы ўвагу на дэталях і сістэме яе доказаў.

¹ Гл., напрыклад, <http://evolutionoftruth.com/goldensection/music.htm>; <http://www.math.smith.edu/~phyllo/index.html>; <http://www.goldenmuseum.com/>; <http://goldennumber.net/creditcard.htm>; <http://www.smolensk.ru/user/sgma/MMORPH/N-6.html/CVETKOV-1/cvetkov-1.html>; <http://milan.milanovic.org/math/english/golden/golden2.html>; <http://goldennumber.net/creditcard.htm>

² Так, Л. Шыбаева сцвярджае: “Читатель воспринимает журналистское произведение, интуитивно подчиняясь всеобщему закону гармонии, согласно которому наиболее важные смысловые элементы концепции располагаются по правилу золотого сечения. Для этого читателю не требуются никакие измерения, не нужно ничего знать о секретах «прекрасных пропорций» 3:2 или 5:3. Образное выражение «воспринимать сердцем» обретает почти буквальный смысл, если, вытянув текст в одну колонку, представить его длину как рост человека и провести линию через сердце: это и есть линия золотого сечения. На этом месте обычно заканчивается описание ситуации (введение читателя в тему) и обозначается проблема произведения” [6].

Літаратура

1. Залатое сячэнне // Беларуская энцыклапедыя: У 18 т. Т. 6.: Дадаізм – Застава / Рэдкал.: Г. П. Пашкоў і інш. – Мінск: БелЭн, 1998. – С. 510.
2. Торпачёв А. В мире животных // Могилевская правда. – 2006. – 24 марта (№ 28–29). – С. 1.
3. Торпачёв А. Как из бабушки сделать дедушку // Могилевская правда. – 2006. – 9 июня (№ 55–57). – С. 1.
4. Торпачёв А. Лошадиная история // Могилевская правда. – 2006. – 13 октября (№ 99–100). – С. 1.
5. Торпачёв А. Никогда не говори “никогда” // Могилевская правда. – 2006. – 28 апреля (№ 41–42). – С. 1.
6. Шыбаева Л. Применение правила “Золотого сечения” при исследовании журналистского текста // http://www.relga.rsu.ru/n87/jur87_2.htm; 20.10.2006.